

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи

Кафедра банківської справи та фінансового моніторингу

Затверджено
Науково-методичною радою
Університет
Протокол від 14 02 2019 р № 1
Голова НМР *O.Med.* О. А. Шевчук

**Робоча програма
навчальної дисципліни
«ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної форми навчання)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізація: «Банківська справа»
статус дисципліни: вибіркова**

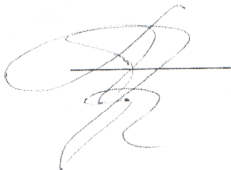
Ірпінь-2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Платіжні системи» складена на основі освітньої програми, затвердженої в 2018 р.

Автор: О. І. Береславська, д.е.н., професор, зав. кафедри банківської справи та фінансового моніторингу

 Д. Б. Клименко, к.е.н., доцент кафедри банківської справи та фінансового моніторингу

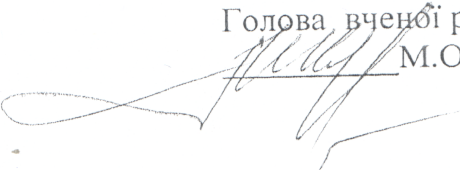
Рецензенти: М. О. Кужелев, д.н.н., професор, директор ННІ фінансів, банківської справи

 Л. О. Примостка, д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи факультету фінансів КНЕУ

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою банківської справи та фінансового моніторингу, протокол від «16» 12 2017 р. № 4

Завідувач кафедри О.І. Береславська, д.е.н., професор

Розглянуто і схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи, протокол від «3» 12 2018 р. № 4

Голова вченої ради ННІ фінансів, банківської справи М.О. Кужелев, д.е.н., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

Реєстраційний № _____

 I. I. Самойлова

РЕЦЕНЗІЯ

на робочу програму вибіркової навчальної дисципліни
«Платіжні системи»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної та заочної форми навчання)
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізація: «Банківська справа»

Робоча програма навчальної дисципліни «Платіжна система» представляє собою логічно побудовану структуру тем, які дають можливість зрозуміти практику функціонування платіжних систем. При цьому послідовно розкривається механізми їх використання; визначаються загальні вимоги до побудови платіжних систем, їх класифікація, основні елементи платіжних систем, організація розрахунків; розглядається інфраструктура, регламент, правові основи та ризики що виникають у платіжних системах.

Робоча програма включає в себе опис структури навчальної дисципліни за модульною системою; теми лекційних та практичних занять; питання для підготовки до семінарських занять та для самостійного опрацювання; індивідуальні завдання; перелік питань для поточного та семестрового контролю знань; форми та методи оцінювання; розподіл балів; рекомендована література.

Зміст, тематика та погодинна структура практичних занять здатна забезпечити набуття здобувачами вищої освіти теоретико-методологічних та методичних методів дослідження та практичних навичок по закінченні вивчення курсу.

Самостійна робота студентів та години, що відводяться для неї, використовуються для опрацювання законодавчих, нормативних та директивних документів, що регламентують порядок формування та роботи платіжних систем, організацію розрахунків.

Робоча програма з курсу «Платіжна система» відповідає вимогам, встановленим для такого роду методичних розробок, і може бути використана в навчальному процесі.

Д. е. н., професор кафедри банківської
справи та фінансового моніторингу

Л.О.Примостка

ЗМІСТ

	Стор.
1. Передмова.....	6
2. Опис навчальної дисципліни.....	8
3. Результати навчання.....	10
4. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями	12
5. Критерії оцінювання.....	31
6. Засоби оцінювання.....	33
7. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	34
8. Рекомендовані джерела інформації.....	36

ПЕРЕДМОВА

Платіжна система (payment institution) представляє собою платіжну організацію, учасників платіжної системи та сукупність відносин, що виникають між ними при проведенні переказу коштів. Проведення переказу коштів є обов'язковою функцією, що має виконувати платіжна система.

Вивчення вибіркової дисципліни «Платіжні системи» створить умови для: формування необхідних компетентностей у сфері банківської справи; розширення наукового світогляду; оволодіння знаннями, необхідними для проведення розрахунків з використанням сучасних платіжних систем; удосконалення інтелектуальних і пізнавальних здібностей.

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Платіжні системи» складена відповідно до освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, затвердженої в 2018 р. спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації: «Банківська справа».

Вивчення курсу «Платіжні системи» спирається на знання, здобуті в процесі вивчення багатьох інших загальнотеоретичних і спеціальних дисциплін, зокрема «Гроші та кредит», «Фінанси», «Банківська система», «Банківські операції», «Банківський менеджмент», «Банківський маркетинг», «Організація грошово-кредитного регулювання», «Міжнародні розрахунки і валютні операції» «Грошово-кредитні системи». Водночас він поглиблює і конкретизує здобуті знання і слугує основою для вивчення інших спеціальних курсів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Платіжні системи» є формування системи знань з теорії платіжних інструментів і практичних навичок з організації і функціонування сучасних банківських платіжних систем.

Завдання навчальної дисципліни «Платіжні системи» полягають у:

- вивченні концептуальних положень функціонування і чинних стандартів платіжних систем;
- формуванні в студентів знання про сутність, елементи, функції і форми організації платіжних систем;
- набутті вмінь оцінювати рівень і складність платіжних систем, зважаючи на безпеку платежів;
- можливості критичного аналізу організації платіжних систем;
- самостійно працювати з монографіями, підручниками, навчальними посібниками, періодичними виданнями, законодавчою й нормативною базою.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні *знати*:

- сутність, значення і правову основу функціонування платіжних систем;
- елементи платіжних систем та основні вимоги до них;
- загальну концепцію платіжних систем;
- інструменти безготівкових розрахунків, організацію розрахунків;

- схему проходження інформації електронною платіжною системою;
- зміст і основи нормативно-правових документів, що регулюють діяльність учасників платіжної системи в Україні;
- організацію експлуатації електронних платіжних систем;
- систему захисту інформації та основні вимоги до них;
- механізм дії зарубіжних платіжних систем;
- правову основу та механізм дії системи електронних платежів Національного банку України;
- основні засади функціонування платіжних систем, заснованих на використанні платіжних карток;
- основні принципи роботи сучасних найбільш популярних розрахунків через Інтернет.

Студенти повинні *вміти* застосовувати теоретичні знання для:

- створення, впровадження, вдосконалення та супроводу платіжних систем;
- виконання внутрішньобанківських і міжбанківських переказів;
- укладання та ведення договорів з надання послуг щодо переказу коштів із використанням платіжної системи;
- розробка гнучкої тарифної політики комерційного банку;
- використання сучасних інформаційних технологій в електронній комерції;
- визначення шляхів підвищення ефективності банківських послуг у сфері електронних переказів;
- розробки заходів щодо покращення обслуговування фізичних та юридичних осіб з метою підвищення рівня безпеки платіжних систем в Україні.

Об'єктом навчальної дисципліни «Платіжні системи» є платіжні системи, які функціонують на вітчизняному та зарубіжному ринку платежів та переказів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є оволодіння методикою та технологіями здійснення міжбанківських та масових розрахунків.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/4 кредити ЄКТС.

Робоча програма вибіркової дисципліни складається з таких змістовних модулів:

1. ЗМ 1. Основи організації платіжного обігу.
2. ЗМ 2. Порівняльний аналіз зарубіжних платіжних систем. Перспективи розвитку платіжних систем в Україні.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом навчальної вибіркової дисципліни «Платіжні системи» є оволодіння методикою та технологіями здійснення міжбанківських та масових розрахунків

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань напрямок підготовки варіативна компонента	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4 Модулів – 2 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 120	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	За вибором Рік підготовки: 3-й Семестр: 6-й Лекції: 32 год. Семінарські: 28 год. Самостійна робота: 58 год. Індивідуально-консультаційна робота: 2 год. Вид контролю: залік

Передумовами для вивчення дисципліни є знання, здобуті в процесі вивчення багатьох інших загальнотеоретичних і спеціальних дисциплін, зокрема «Гроші та кредит», «Фінанси», «Банківська система», «Банківські операції», «Банківський менеджмент», «Банківський маркетинг», «Організація грошово-кредитного регулювання», «Міжнародні розрахунки і валютні операції» «Грошово-кредитні системи». Водночас він поглиблює і конкретизує здобуті знання і слугує основою для вивчення інших спеціальних курсів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Платіжні системи»

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі:			
		лекції	семінарські заняття	індивід.-конс. робота	самостійна робота
МОДУЛЬ I = 1 заліковий кредит (30 год.)					
ЗМ 1 (Теми 1-7)					
Тема 1. Сутність, функції і завдання платіжної системи.	8	2	2	-	4
Тема 2. Побудова та класифікація платіжних систем.	10	4	2	-	4
Тема 3 Суб'єкти платіжних систем та їх функції.	8	2	2	-	4
Тема 4. Технологічна структура платіжних систем.	8	2	2	-	4
Тема 5. Електронні міжбанківські розрахунки в Україні.	8	2	2	-	4
Тема 6. Система національних масових електронних платежів та їх розбудова в Україні (НПС «Український платіжний простір»)	8	2	2	-	4
Тема 7. Безпека платіжних систем	10	2	2	-	4
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)					
МОДУЛЬ II = 1 заліковий кредит (30 год.)					
ЗМ 2 (Теми 8 – 14)					
Тема 8. Платіжні системи зарубіжних країн	8	2	2	-	4
Тема 9. Міжбанківська платіжна система СВІФТ (SWIFT)	8	2	2	-	4
Тема 10. Платіжні систем на основі пластикових карт	8	2	2	-	4
Тема 11. Платіжні системи в Інтернеті	10	4	2	-	4
Тема 12. Нагляд (оверсайт) платіжних систем та суб'єкти його здійснення.	8	2	2	-	4
Тема 13. Перспективи розвитку систем електронних грошей в Україні	8	2	2	-	4
Тема 14. Електронна комерція: тенденції розвитку у світі та в Україні	10	2	2	-	6
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)					
Форма підсумкового контролю – ПМК					
Разом годин з курсу:	120	32	28	2	58

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результатами навчання є:

Знання - охарактеризувати теоретичні засади формування та функціонування платіжних систем;

- назвати класифікаційні ознаки платіжних систем;
- ознайомитися з технологічними ознаками платіжних систем;
- охарактеризувати платіжні системи зарубіжних країн;
- розуміти напрями розвитку платіжних систем;

Розуміння – пояснити об'єктивні передумови створення платіжних систем;

- описати технологічну структуру платіжних систем;
- описати технологію міжбанківських розрахунків;
- пояснити механізм функціонування зарубіжних платіжних систем.

Застосування знань – продемонструвати вміння визначити тенденції розвитку платіжних систем;

- визначати ефективність функціонування платіжних систем в Україні;
- оцінювати можливості використання зарубіжного досвіду функціонування платіжних систем;
- визначати перспективні напрями використання платіжних систем.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- володіння навичками публічних ділових комунікацій.

Професійні компетентності:

- здатність застосовувати знання про сучасні досягнення у сфері проведення безготівкових розрахунків;
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері міжбанківських і масових розрахунків;
- здатність оцінювати події, що відбуваються на ринку платежів;
- здатність аналізувати поточний стан міжбанківських розрахунків;
- здатність приймати ефективні рішення і оцінювати їх наслідки при нововведеннях у сфері розрахунків;

- здатність розробляти заходи щодо подолання недоліків у функціонуванні платіжних систем;
- здатність використовувати навички роботи з комп'ютером та знання й уміння в галузі сучасних інформаційних технологій для рішення практичних завдань у сфері банківської справи.

4.ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовний модуль 1.

Теоретичні основи організації платіжного обігу.

Тема 1. Сутність, функції і завдання платіжної системи.

Сутність, функції та завдання платіжної системи. Платіжна система як форма організації безготівкового платіжного обороту. Платіжна система як сукупність законодавчо регульованих елементів, що забезпечують виконання боргових зобов'язань, які виникають у процесі економічної діяльності.

Учасники платіжних систем та їхні функції. Первинні користувачі платіжних систем: приватні особи, підприємства, спеціалізовані фінансові фірми (брокери та дилери, які діють на ринках грошей, капіталів чи товарів), державні установи.

Функції банківських установ у платіжній системі. Основні функції центрального банку в діяльності платіжної системи. Спеціальні установи, що надають платіжні послуги: клірингові установи, розрахункові палати, розрахунковий банк, агент з розрахунків.

Ключові терміни та поняття: платіжна система, учасники платіжної системи, установи платіжних послуг

План лекційного заняття.

1. Загальна концепція платіжної системи
2. Основні визначення та правова основа платіжних систем.
3. Основні елементи платіжних систем
4. Основні вимоги до платіжної системи
5. Учасники платіжних систем

План Семінарського заняття

1. Визначення користувачів платіжних послуг
2. Визначення чинників, які впливають на їх потреби
3. Характеристика спеціалізованих посередників.
4. Роль агента з розрахунків у діяльності розрахункової палати
5. Порівняльна характеристика функцій банку-платника та банку-отримувача.

Індивідуально-консультаційна робота.
Віртуальні системи оплати.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Самостійна робота передбачає вивчення законодавчо-нормативної бази, зокрема Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»

Перелік питань для самоконтролю

1. Сутність і значення платіжних систем
2. Загальна концепція платіжної системи
3. Платіжні інструменти
4. Розрахунки через банківські пластикові картки
5. Учасники платіжних систем та їх функції
6. Користувачі платіжних систем

Рекомендовані літературні джерела
[5;6;10;25;26;27;28]

Тема 2. Побудова та класифікація платіжних систем.

Класифікація платіжних систем. Види платіжних інструментів: документи на переказ; спеціальні платіжні засоби. Інструменти безготівкових розрахунків. Інструменти безготівкових розрахунків, засновані на дебетових переказах. Інструменти безготівкових розрахунків, засновані на кредитових переказах. Дебетові платіжні інструменти: переказний і простий векселі; чек, єврочеки і дорожній (туристський) чек; банківська тратта, поштовий переказ; прямий дебет.

Векселі. Операції з вексями. Сутність і особливості оформлення чека. Механізм розрахунків чеками. Кредитні платіжні інструменти. Види переказів через платіжні системи.

Банківські пластикові картки та їх види. Ризики у платіжних системах. Кредитний ризик. Ризик ліквідності. Системний ризик. Правові ризики. Операційні ризики. Відповідальність при здійсненні переказу грошей. Відповідальність банку платника та банку отримувача за переказ грошей

Ключові терміни та поняття: класифікація платіжних систем, дебетові платіжні інструменти, кредитні платіжні інструменти, пластикові картки

План лекційного заняття.

1. Критерії та характерні властивості платіжних систем.
2. Класифікація платіжних систем за характером здійснюваних платежів.
3. Класифікація платіжних систем за механізмом здійснення платежу.

4. Класифікація за технологією здійснення платежу

План Семінарського заняття

1. Системи міжбанківських розрахунків
2. Внутрішньобанківські платіжні системи
3. Системи клієнт-банк.
4. Системи масових платежів
5. Взаємозв'язок між характером платіжних операцій та типом платіжних систем
6. Методи здійснення переказів.

Індивідуально-консультаційна робота.

Грошові замітники і їх використання.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Аналіз оригінальних форм асортименту послуг таких («home banking», «telephone bill paying», відеотекст) як автоматизованих процедур розрахунків.

Перелік питань для самоконтролю

1. Карткові технології системи масових платежів
2. Вимоги до власників карток
3. Учасники систем карткових розрахунків.
4. Правова основа трансакцій платіжними картками
5. Права та обов'язки учасників системи карткових розрахунків.
6. Загальні правила роботи з платіжною картою
7. Доходи і витрати за картковими операціями
8. Пакетний метод здійснення платежів
9. Інтерактивний метод здійснення платежів
10. Електронні носії передачі платіжної інформації
11. Автоматизовані системи у забезпеченні передачі інформації (переказу коштів)

Рекомендовані літературні джерела

[5;6;10;25;26;27;28]

Тема 3 Суб'єкти платіжних систем та їх функції

Первинні користувачі платіжної системи. Посередники в платіжній системі. Підвищення конкуренції банків на ринку надання розрахункових послуг. Функції банків у платіжній системі залежно від їх ролі у процесі виконання платежу. Теоретичний розподіл функцій між банками емітентами карток і банками-еквайрама. Поняття еквайрингу. Схема розрахунків з використанням платіжних карток. Доходи і витрати комерційних банків за картковими операціями.

Спеціалізовані посередники в платіжній системі. Функціональні стадії процесу міжбанківського переказу. Роль у платіжній системі клірингових або розрахункових палат. Агенти з розрахунків. Основи діяльності асоціацій банківських пластикових карток.

Роль центрального банку в платіжній системі. Центральні банки як гаранти фінансової стабільності держави, ефективного функціонування грошових ринків, довіри до національної валюти країни. Центральний банк як користувач, учасник і надавач послуг в платіжній системі.

Ключові терміни та поняття: користувачі платіжних систем, банк емітент, банками-еквайер, кліринг, розрахункова палата

План лекційного заняття.

1. Групи учасників платіжних систем.
2. Небанківські користувачі платіжних послуг
3. Банки як посередники у платіжному процесі
4. Організація платіжної системи центральним банком
5. Спеціалізовані посередники механізму переказу коштів між суб'єктами господарювання

План Семінарського заняття

1. Суб'єкти платежів як користувачі платіжних послуг.
2. Потреби й вимоги користувачів до платіжних систем.
3. Юридичні та фізичні особи як суб'єкти платежів
4. Функція банків у платіжній системі
5. Роль банків у процесі виконання платежу
6. Роль центрального банку у діяльності платіжної системи
7. Характеристика спеціалізованих посередників.
 - ✓ клірингові установи
 - ✓ розрахункові банки
 - ✓ агенти з розрахунківв процесі розрахунків за платіжними зобов'язаннями

Індивідуально-консультаційна робота.

Альтернатива традиційним платіжним системам.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Закон України «Про платіжні системи та перекази коштів в Україні»

Перелік питань для самоконтролю

1. Характеристика Закону України «Про платіжні системи та перекази коштів в Україні»
2. Визначення користувачів платіжних послуг

3. Характеристика чинників які впливають на їх потреби
4. Роль спеціалізованих посередників
5. Роль агента з розрахунків у діяльності розрахункової палати
6. Порівняльна характеристика функцій банку-платника та банку отримувача

Рекомендовані літературні джерела
[5;6;10;25;26;27;28]

Тема 4. Технологічна структура платіжних систем.

Основні етапи платіжного циклу. Засоби обробки даних та їх структурні рівні. Комп'ютерне обладнання. Способи обробки даних: централізований і розподілений.

Види програмного забезпечення: системне і програмне. Основні види системного програмного забезпечення, спеціальна допоміжна інфраструктура. Засоби телекомунікацій. Канали зв'язку: комутовані і виділені. Шифрувальна апаратура. Типи магістральних каналів. Обладнання систем масових платежів.

Стандарти платіжних карток. Банківські банкомати. Операції, що виконують багатофункціональні автомати (АТМ). Переваги та недоліки використання банкоматів. Електронні платіжні термінали для роздрібно торгівлі.

Фінансові послуги, що надаються у торговельних точках. Організація експлуатації електронних платіжних систем. Організаційна структура. Моделі архітектури управління великими мережами.

Ключові терміни та поняття: вхідний переказ, кліринг, вихідний переказ, центр обробки даних, архітектура «клієнт-сервер», програмне забезпечення, АТМ (банкомат), магнітна смуга ISO

План лекційного заняття.

1. Етапи обробки інформації
2. Технічні компоненти ведення обробки та передачі даних.
3. Система «клієнт-сервер»
4. Програмне забезпечення платіжних систем
5. Мережа передачі даних та канали зв'язку
6. Допоміжна інфраструктура платіжних систем

План Семінарського заняття

1. Обробка потоку платежів у мережі.
2. Реалізація методів обробки даних
3. Комп'ютерне обладнання
4. Програмне забезпечення (системне, прикладне)
5. Допоміжна інфраструктура (магістральні канали телекомунікацій)
6. Стандарти для карток
7. Використання АТМ (банкоматів).

Індивідуально-консультаційна робота.
Переваги і недоліки використання АТМ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.
Моделі архітектури управління мережами

Перелік питань для самоконтролю

1. Основні етапи обробки інформації
2. Методи обробки даних
3. Складові реалізація методів обробки даних
4. Способи обробки даних
5. Системне програмне забезпечення
6. Прикладне програмне забезпечення
7. Системи енергопостачання у забезпечення платіжних систем
8. Канали телекомунікацій для обміну даних платіжної системи
9. Наземні канали для передачі даних платіжної системи
10. Ретрансляційні станції для передачі даних платіжної системи
11. Супутниковий зв'язок для передачі даних платіжної системи

Рекомендовані літературні джерела
[5;6;10;25;26;27;28]

Тема 5. Електронні міжбанківські розрахунки в Україні

Міжбанківський переказ. Сутність і правові основи систем електронних міжбанківських переказів Національного банку України (СЕП). Склад та учасники СЕП. Регулювання прав та зобов'язань учасників СЕП. Структурна схема СЕП.

Кореспондентський рахунок: порядок відкриття та закриття. Агент з розрахунків.

Програмно-технічні комплекси, що відповідають трьом рівням структури СЕП: АРМ-1, АРМ-2, АРМ-3, НБУ. Принципи розподілу фінансових ризиків. Кредитний ризик. Ризик ліквідності. Системний ризик.

Моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕП. Виконання внутрішньобанківського переказу. Вимоги до банку та його філії, що працюють з використанням внутрішньобанківської платіжної системи (ВПС). Організація роботи філії через внутрішньобанківську платіжну систему. Виконання міжбанківського переказу через кореспондентські рахунки, що відкриваються банками-резидентами в інших банках-резидентах.

Ключові терміни та поняття: переказ, міжбанківський переказ, транзакція, консолідований кореспондентський рахунок, ВПС, СЕП, АРМ

План лекційного заняття.

1. Загальні вимоги щодо функціонування систем міжбанківських розрахунків
2. Система електронних міжбанківських платежів НБУ
3. Завдання та функції СЕП НБУ
4. Структура СЕП НБУ
5. Організація роботи ВПС
6. Обмін платіжними документами в СЕП
7. Організація роботи в системі термінових переказів
8. Характеристика моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕМП
9. Захист електронних банківських документів в системі електронних міжбанківських платежів НБУ

План Семінарського заняття

1. Правила діяльності системи міжбанківських розрахунків
2. Умови здійснення міжбанківського переказу
3. Міжбанківський електронний розрахунковий документ
4. Учасники міжбанківських розрахунків
5. СЕП НБУ
6. Вимоги до електронних документів-банківських повідомлень
7. Завдання системи
8. Розрахункова палата
9. Права і обов'язки учасників СЕП
10. Загальна структура СЕП
11. Порядок здійснення розрахунків через ВПС
12. Проходження платіжного документу через СЕП
13. Інформаційні потоки АРМ
14. Система термінових переказів (СТП) як складова СЕМП
15. Склад системи захисту електронних банківських документів
16. Контроль вимог захисту інформації у баках

Індивідуально-консультаційна робота.

Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні»

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Інструкція «Про міжбанківський переказ грошей в Україні в національній валюті»

Постанова НБУ «Правила організації захисту електронних банківських документів в установах включених до інформаційно-обчислювальної мережі НБУ»

Перелік питань для самоконтролю

1. Основні етапи обробки інформації
2. Електронний платіжний документ
3. Визначення СЕП

4. Призначення ОДБ
5. Призначення ВПС
6. Призначення АРМ
7. Призначення ЦРП
8. Призначення СТП
9. Консолідований кореспондентський рахунок
10. Уповноважена установа банку
11. Територіальне відділення
12. Криптографічний захист
13. Ключова система криптографічного захисту

Рекомендовані літературні джерела
[5;6;10;25;26;27;28]

Тема 6. Система національних масових електронних платежів та їх розбудова в Україні (НПС «Український платіжний простір»)

Загальна характеристика та нормативна база Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). Організація системи НСМЕП. Інструменти НСМЕП. Функції ради Платіжної організації. Основні учасники карткових розрахунків.

Платіжні картки НСМЕП і платіжні додатки. Операції з їх застосуванням. Старт-картка. Платіжні картки з платіжними інструментами. Електронний гаманець та електронний чек. Технологія виготовлення карток НСМЕП.

Внутрішньобанківські платіжні системи. Емісія платіжних карток і здійснення операцій з їх використанням у межах України. Особисті платіжних карток. Корпоративні платіжні картки.

Ключові терміни та поняття: платіжна організація, платіжні картки, емісія платіжних карток, НСМЕП, ГПЦ

План лекційного заняття.

1. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП): мета, структура
2. Система інтернет-платежів НСМЕП
3. Нормативна база НСМЕП
4. Платіжна система УкрКарт

План Семінарського заняття

1. Створення НСМЕП
2. Мета створення НСМЕП
3. Правила НСМЕП
4. Забезпечення та регулювання діяльності НСМЕП

5. Реалізація програмно-технічних комплексів у загальній концепції НСМЕП
6. Створення процесингових центрів (їх структура та функціонал)
7. Компоненти апаратно-програмного комплексу (АПК)
8. Термінальне обладнання НСМЕП
9. Програмно-технічні засоби НСМЕП
10. Платіжна картка НСМЕП
11. Технологія виготовлення карток НСМЕП
12. Система інтернет-платежів
13. Перспективи розвитку НСМЕП

Індивідуально-консультаційна робота.

Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні»

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Постанова НБУ «Правила Національної системи масових електронних платежів»

Постанова НБУ «Положення про здійснення НБУ взаєморозрахунків за операціями із застосуванням платіжних карток Національної системи масових електронних платежів»

Постанова НБУ «Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням»

Перелік питань для самоконтролю

1. Організаційна структура НСМЕП
2. Апаратно-програмний комплекс (АПК) НСМЕП
3. Склад НСМЕП
4. Завдання головного процесингового центру (ГПЦ)
5. Завдання регіонального процесингового центру (РПЦ)
6. Функції банківського процесингового центру (БПЦ)
7. Функції емітента
8. Функції еквайра
9. Нормативна база НСМЕП

Рекомендовані літературні джерела

[5;6;10;28;29;31;34]

Тема 7. Безпека платіжних систем

Сутність інформаційної безпеки. Безпека платіжних систем. Захист інформації у платіжних системах. Об'єкти захисту. Суб'єкти відносин, пов'язані з обробкою інформації в автоматизованій (платіжній) системі. Вимоги щодо системи захисту інформації.

Система захисту інформації. Конфіденційність інформації. Цілісність компонентів і ресурсів системи. Відповідальність суб'єктів переказу за забезпечення захисту інформації.

Основні типи загроз. Зобов'язання суб'єктів переказу. Криптографічний захист інформації і системи розподілу ключів. Види криптографічного захисту.

Електронний цифровий підпис. Правові та морально-етичні аспекти системи захисту. Адміністративні заходи щодо захисту інформації. Фізичний захист платіжних систем.

Ключові терміни та поняття: захист інформації, конфіденційність, криптографічний захист, електронно-цифровий підпис.

План лекційного заняття.

1. Основні поняття інформаційної безпеки
2. Етапи створення системи безпеки
3. Політика безпеки платіжних систем
4. Загрози безпеки банківських інформаційних технологій
5. Підходи до забезпечення безпеки банківських інформаційних систем
6. Основні засоби захисту інформації.
7. Технологія побудови системи захисту інформації
8. Перспективи розвитку засобів захисту інформації

План Семінарського заняття

1. Політика безпеки платіжних систем
2. Класифікація загроз платіжним системам
3. Загальні принципи реалізації політики безпеки
4. Регламентація процесу функціонування платіжної системи
5. Механізми захисту інформації
6. Криптографічний захист інформації
7. Аналіз відмінностей вбудованих та додаткових механізмів криптографічного захисту
8. Функціональні можливості, особливості використання цифрового електронного підпису
9. Характеристика груп заходів, спрямованих для протидії загрозам та з метою мінімізації можливих користувачів платіжної системи
10. Характеристика завдань фахівців НБУ з питань захисту інформації.

Індивідуально-консультаційна робота.

Закон України «Про електронно-цифровий підпис»

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Аналіз відмінностей вбудованих та додаткових механізмів криптографічного захисту.

Засоби захисту електронної інформації та перспективи її розвитку.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що повинна забезпечувати система захисту?
2. Для чого використовується криптографічний захист інформації?
3. Які заходи вживаються для інформаційної безпеки в СЕМП?
4. Яким чином здійснюється контроль за виконанням вимог щодо захисту інформації у банківських установах?

Рекомендовані літературні джерела
[5;6;10;28;29;31;34;43]

Змістовий модуль II. Платіжні системи зарубіжних країн. Перспективи розвитку платіжних систем.

Тема 8. Платіжні системи зарубіжних країн

Система переказу Фед Уайр (Fedwire). Загальні відомості та учасники системи Фед Уайр Розрахункові операції в системі Фед Уайр. Система міжбанківських клірингових розрахунків США ЧПС (CHIPS). Загальні відомості та учасники системи ЧПС. Технологія здійснення розрахунків через систему ЧПС. Чековий кліринг у розрахункових палатах США.

Основи функціонування та операції автоматизованої системи клірингових розрахунків Великобританії CHAPS. Правила роботи системи CHAPS, заходи контролювання міжбанківського ризику, тарифна політика банку Англії. Діяльність платіжної системи Великобританії VACS.

Основи функціонування та операції швейцарської міжбанківської клірингової системи SIC. Регламентація виплат відшкодувань, розрахунків за платежами, обробки платіжних документів в системі, встановлення цін за використання SIC

З ініціативи Народного банку Китаю 26 березня 2002 року була запущена платіжна система China UnionPay. У 2010 у обігу знаходилося 8 мільярдів платіжних карток системи UnionPay завдяки цьому система стала найпопулярнішою у світі.

6 лютого 2014 Національний банк України розглянув документи міжнародної платіжної системи China UnionPay та прийняв рішення про їх відповідність вимогам законодавства України з питань діяльності платіжних систем.

Ключові терміни та поняття: ФРС, Fedwire, CHIPS, чековий кліринг, CHAPS, VACS, SIC

План лекційного заняття.

1. Системи переказу грошових коштів платіжної системи Федеральної резервної системи США – Fedwire.
2. Системи переказу грошових коштів платіжної системи Федеральної резервної системи США – CHIPS

3. Системи переказу грошових коштів платіжної системи Великобританії – CHAPS.
4. Системи переказу грошових коштів платіжної системи Великобританії – BACS
5. Системи переказу грошових коштів платіжної системи Швейцарії – SIC.
6. Технологія здійснення розрахунків в системі SIC.
7. Фінансово-банківська система Китаю
8. Вихід системи China UnionPay на український ринок.
9. Партнерство ПриватБанку в платіжній системі UnionPay

План Семінарського заняття

1. Учасники розрахунків.
2. Переказ грошових коштів.
3. Переказ цінних паперів
4. Розрахункові операції в системі CHAPS
5. Загальні відомості та учасники системи BACS
6. Політика цін на послуги SIC.
7. Політика управління ризиком в системі SIC.

Індивідуально-консультаційна робота.

Загальні відомості про зарубіжні платіжні системи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Еволюція платіжних карт. Джеймс Беллами «Погляд в минуле»
Умови та порядок діяльності в Україні китайської системи China UnionPay

Перелік питань для самоконтролю

1. Розрахункові операції в системі Фед Уайр
2. Загальні відомості та учасники системи ЧПС
3. Технологія здійснення розрахунків через систему ЧПС
4. Розрахункові операції в системі SIC
5. Загальні відомості та учасники системи SIC
6. Технологія здійснення розрахунків через систему SIC

Рекомендовані літературні джерела

[1-8; 50-55]

Тема 9. Міжбанківські платіжні системи

Причини формування міжбанківської системи комунікацій СВІФТ.
Функціональне призначення та стандарти СВІФТ.

Головні сфери діяльності СВІФТ. Передавання та обробка інформації через СВІФТ. Система повідомлень в СВІФТ. Формування системи повідомлень в СВІФТ. Практика кодифікації інформації. Платежі в системі СВІФТ.

Використання системи СБІФТ в Україні. Програма забезпечення безпеки клієнтів в платіжній системі СБІФТ.

Розвиток інших популярних міжнародних електронних систем.

Ключові терміни та поняття: SWIFT TARGET TOPAZ INTERNET

План лекційного заняття.

1. Міжнародна електронна система SWIFT
2. Міжнародна електронна система TARGET
3. Міжнародна електронна система TOPAZ
4. Міжнародна електронна система INTERNET
5. Європейська міжнародна асоціація

План Семінарського заняття

1. Основні напрями діяльності SWIFT
2. Основні напрями діяльності TARGET
3. Основні напрями діяльності TOPAZ
4. Основні напрями діяльності INTERNET
5. Основні напрями діяльності Європейської міжнародної асоціації.

Індивідуально-консультаційна робота.

Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні»

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Міжнародні платіжні системи в Україні

Перелік питань для самоконтролю

1. Платіжні системи закритого типу
2. Платіжні системи другого покоління
3. Електронний платіжний документ
4. Умови ефективного функціонування світової фінансової системи.
5. Ризики функціонування платіжних систем

Рекомендовані літературні джерела

[1-8; 50-55]

Тема 10 Платіжні системи на основі пластикових карт

Тема 11. Платіжні системи в Інтернеті

Передумови появи платіжних систем в Інтернеті. Електронна платіжна система E-Gold. Електронна платіжна система PayPal. Електронна платіжна система PayCash. Електронна платіжна система WebMoney Transfer. Електронна платіжна система CyberPlat. Системи, які використовують Smart-card. Електронна платіжна система VisaCash. Електронна платіжна система Mondex.

Ключові терміни та поняття: електронні гроші, електронна платіжна система, переказ

План лекційного заняття.

1. Електронні гроші.
2. Електронна платіжна система *E-Gold*.
3. Електронна платіжна система *E-Gold*.
4. Електронна платіжна система *PayCash*.
5. Електронна платіжна система *WebMoney Transfer*.
6. Електронна платіжна система *CyberPlat*.
7. Системи, які використовують *Smart-card*.
8. Електронна платіжна система *VisaCash*.
9. Електронна платіжна система *Mondex*.

План Семінарського заняття

1. Основні властивості системи *E-Gold*
2. Основні властивості системи *E-Gold*
3. Основні властивості системи *PayCash*
4. Основні властивості системи *CyberPlat*
5. Перекази що здійснює система *WebMoney Transfer*
6. Основні властивості системи *VisaCash*
7. Основні властивості системи *Mondex*

Індивідуально-консультаційна робота.

Ринки обслуговування карти *VisaCash*

Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Сучасні картки *VisaCash* їх можливості та перспективи використання.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що таке електронна комерція
2. Які головні функції електронної комерції
3. Які документи відносять про правового регулювання електронної комерції.

Рекомендовані літературні джерела

[1-8; 50-55]

Тема 12. Нагляд (оверсайт) платіжних систем та суб'єкти його здійснення.

Зміст цієї діяльності та принципи на яких вона ґрунтується. Коло суб'єктів, які здійснюють нагляду (оверсайт) платіжних систем. Згідно визначення нагляду (оверсайта), яке надає Банк міжнародних розрахунків, це

функція центрального банку основною метою якого є запобігання «ефекту доміно», коли один або кілька учасників платіжної системи мають проблеми із зобов'язаннями за кредитами або з ліквідністю. Нагляд (оверсайт) повинен бути спрямований на платіжну систему як одне ціле, а не нагляд щодо її окремих учасників. На сьогодні саме нормами законів встановлюється інститут нагляду (оверсайту) платіжних систем і систем розрахунків, основні його форми, види та правовий статус і повноваження у цій сфері НБУ. Приймати закони уповноважений парламент, як єдиний законодавчий орган до ст. 75 Конституції України.

Концепції запровадження нагляду (оверсайта) за платіжними системами в Україні, діяльність з нагляду ґрунтується на таких міжнародних принципах:

- прозорість – оприлюднення політики нагляду (оверсайта) та загальних вимог до платіжних систем;
- застосування міжнародних стандартів щодо платіжних систем;
- наявність повноважень та можливостей для здійснення ефективного нагляду (оверсайта) за платіжними системами;
- послідовність – вимоги до платіжних систем мають застосовуватися до всіх платіжних систем, у тому числі й створених Національним банком;
- співпраця з іншими державними регуляторами та центральними банками інших країн

Ключові терміни: нагляд (оверсайт), Національний банк України, платіжні системи, принципи

План лекційного заняття.

План Семінарського заняття

Індивідуально-консультаційна робота.

Рекомендовані літературні джерела

[1-8; 43; 53; 54; 60; 67]

Тема 13 Перспективи розвитку систем електронних грошей в Україні

Прогнозування розвитку електронних грошей в Україні. Системи електронних грошей програмного типу. Цифрові гроші.

Ключові терміни та поняття: електронні гроші, властивості електронних грошей

План лекційного заняття

1. Поняття електронних грошей
2. Переваги використання системи електронних грошей
3. Моніторинг електронних грошей.
4. Вимоги до функціонування систем електронних грошей в Україні.
5. Правова регламентація розвитку електронних грошей в Україні
6. Перспективи розвитку електронних грошей.

План Семінарського заняття

1. Властивості електронних грошей
2. Переваги та недоліки використання електронних грошей
3. Регламентація НБУ випуску електронних грошей банками
4. Класифікація електронних розрахунків, що працюють на українському ринку
5. Характеристика ринку електронних грошей в Україні.
6. Правове забезпечення та законодавче регулювання подальшого розвитку електронних грошей в Україні.

Індивідуально-консультаційна робота.

Визначення електронних грошей

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Електронні гроші як альтернатива розміщення короткострокових банківських депозитів

Перелік питань для самоконтролю

1. Роль грошей
2. Характеристика ринку використання електронних грошей
3. Електронні гроші на програмній основі

Рекомендовані літературні джерела

[1-8; 50-55]

Тема 14 Електронна комерція: тенденції розвитку у світі та в Україні.

Поняття електронної комерції. Основні фактори, що впливають на розвиток електронної комерції. Логістика та проникнення Інтернет. Технологічна складова ринку електронної комерції, зростання ролі мобільного пристрою. Смартфони. Збільшення користувачів смартфонів та поява 3G, 4G та 5 G Інтернету. Правове регулювання електронної комерції.

Ключові терміни та поняття: електронна комерція, інтернет-торгівля, національна електронна комерція

План лекційного заняття

1. Інтернет як комерційна індустрія
2. Функції електронної комерції
3. Електронний бізнес
4. Правове регулювання електронної комерції
5. Перспективи розвитку електронної комерції.

План Семінарського заняття

1. Інтернет як територія ведення бізнесу
2. Інтернет-торгівля
3. Вплив світових тенденцій на розвиток Інтернет-комерції
4. Інтегрованість вітчизняної інтернет-комерції у світовий простір
5. Основні тенденції розвитку інтернет-торгівлі
6. Причини і чинники впливу на інтернет-торгівлю
7. Проблеми та перспективи участі України в системі світової комерції.
8. Завдання щодо розвитку національної системи електронної комерції.

Індивідуально-консультаційна робота.

Визначення поняття електронної комерції

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Правове регулювання електронної комерції

Перелік питань для самоконтролю

1. Яка роль платіжних систем в Інтернеті
2. Які функції виконують платіжні системи в Інтернет
3. Специфіка основних операцій системи "Інтернет-банкінг"
4. Система "Інтернет-банкінг" - переваги та недоліки
5. Що таке Електронна комерція і Електронний бізнес
6. Що входить до головних функцій Електронної комерції
7. Які форми входять до електронної комерції
8. Суть форм електронної комерції
9. Які чинники перешкоджають реалізації ЕК
10. Які документи можна віднести до правового регулювання в Україні щодо високих інформаційних технологі

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен/ Диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задов.	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну			

			частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Переведення даних 50-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (для навчальної дисципліни, що вивчається протягом одного, двох і більше семестрів з підсумковим контролем у формі екзамену):

Сума балів за 100-бальною	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен/диференційовани	Залік

шкалою				й залік	
40-50	A	Відмінно	Високий (творчий)	відмінно	Зараховано
40-44	B	дуже добре	Достатній (конструктивно - варіативний)	добре	
35-39	C	Добре		Середній (репродуктивний)	
30-34	D	Задовільно			
25-29	E	Достатньо			
17-24	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Низький (рецептивно- продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0-16	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту			

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

6. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Одним із важливих засобів підвищення ефективності навчального процесу є створення регулярної, активної, стимулюючої системи навчальної роботи студентів. Ця стимулююча система проявляється у застосуванні різних видів контролю. Контроль за виконанням студентами навчального плану з курсу, за рівнем отриманих ними знань, набутих навичок й умінь здійснюється за допомогою форм поточного і підсумкового контролю, визначених навчальною програмою.

Поточний контроль здійснюється у ході повсякденної роботи студентів під час проведення семінарських занять та інших форм контролю і має на

меті перевірку рівня знань студента за змістовними модулями. Такий вид контролю стимулює у студентів прагнення до систематичної самостійної роботи, виконання практичних завдань, підвищення інтересу до навчальної дисципліни, формування почуття відповідальності за результати навчання.

Поточний контроль проводиться, зокрема, у таких формах: усне опитування, письмовий або тестовий експрес-контроль на семінарських заняттях; виконання контрольних робіт; перевірка виконання самостійної роботи.

У процесі поточного контролю до системи оцінювання можуть включатися також заохочувальні бали за окремі види самостійної роботи студентів (написання наукового реферату, участь у наукових конференціях та олімпіадах, публікація тез доповіді чи наукової статті тощо).

Формою семестрового контролю з курсу є залік, що передбачає оцінку засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни «Платіжні системи» на підставі результатів поточного контролю. Студент вважається допущеним до заліку, якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з цієї навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється на підставі відповідей на семінарських заняттях, індивідуальної й самостійної роботи студентів, написання контрольної роботи по кожному модулю і оцінюється від 0 до 50 балів.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО

ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Загальна концепція платіжної системи
2. Основні визначення та правова основа платіжних систем.
3. Основні елементи платіжних систем
4. Основні вимоги до платіжної системи
5. Учасники платіжних систем
6. Критерії та характерні властивості платіжних систем.
7. Класифікація платіжних систем за характером здійснюваних платежів.

8. Класифікація платіжних систем за механізмом здійснення платежу.
9. Класифікація за технологією здійснення платежу
10. Групи учасників платіжних систем.
11. Небанківські користувачі платіжних послуг
12. Банки як посередники у платіжному процесі
13. Організація платіжної системи центральним банком
14. Спеціалізовані посередники механізму переказу коштів між суб'єктами господарювання
15. Система «клієнт-сервер»
16. Програмне забезпечення платіжних систем
17. Мережа передачі даних та канали зв'язку
18. Допоміжна інфраструктура платіжних систем
19. Система електронних міжбанківських платежів НБУ
20. Завдання та функції СЕП НБУ
21. Структура СЕП НБУ
22. Організація роботи ВПС
23. Обмін платіжними документами в СЕП
24. Національна система масових електронних платежів (НСМЕП): мета, структура
25. Політика безпеки платіжних систем
26. Загрози безпеки банківських інформаційних технологій
27. Підходи до забезпечення безпеки банківських інформаційних систем
28. Основні засоби захисту інформації.
29. Технологія побудови системи захисту інформації
30. Розрахункові операції в системі Фед Уайр
31. Загальні відомості та учасники системи ЧПС
32. Технологія здійснення розрахунків через систему ЧПС
33. Системи переказу грошових коштів платіжної системи Великобританії – CHAPS
34. Інтернет як комерційна індустрія
35. Функції електронної комерції
36. Електронний бізнес
37. Правове регулювання електронної комерції

ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність і значення платіжних систем
2. Загальна концепція платіжної системи
3. Платіжні інструменти
4. Розрахунки через банківські пластикові картки
5. Учасники платіжних систем та їх функції
6. Користувачі платіжних систем
7. Карткові технології системи масових платежів
8. Вимоги до власників карток

9. Учасники систем карткових розрахунків.
10. Правова основа трансакцій платіжними картками
11. Права та обов'язки учасників системи карткових розрахунків.
12. Загальні правила роботи з платіжною картою
13. Доходи і витрати за картковими операціями
14. Пакетний метод здійснення платежів
15. Інтерактивний метод здійснення платежів
16. Електронні носії передачі платіжної інформації
17. Автоматизовані системи у забезпеченні передачі інформації (переказу коштів)
18. Характеристика Закону України «Про платіжні системи та перекази коштів в Україні»
19. Визначення користувачів платіжних послуг
20. Характеристика чинників які впливають на їх потреби
21. Роль спеціалізованих посередників
22. Роль агента з розрахунків у діяльності розрахункової палати
23. Порівняльна характеристика функцій банку-платника та банку отримувача
24. Основні етапи обробки інформації
25. Методи обробки даних
26. Складові реалізація методів обробки даних
27. Способи обробки даних
28. Системне програмне забезпечення
29. Прикладне програмне забезпечення
30. Системи енергопостачання у забезпечення платіжних систем
31. Канали телекомунікацій для обміну даних платіжної системи
32. Наземні канали для передачі даних платіжної системи
33. Ретрансляційні станції для передачі даних платіжної системи
34. Супутниковий зв'язок для передачі даних платіжної системи
35. Основні етапи обробки інформації
36. Електронний платіжний документ
37. Визначення СЕП
38. Призначення ОДБ
39. Призначення ВПС
40. Призначення АРМ
41. Призначення ЦРП
42. Призначення СТП
43. Консолідований кореспондентський рахунок
44. Уповноважена установа банку
45. Територіальне відділення
46. Криптографічний захист
47. Ключова система криптографічного захисту
48. Організаційна структура НСМЕП
49. Апаратно-програмний комплекс (АПК) НСМЕП
50. Склад НСМЕП

- 51.Завдання головного процесингового центру (ГПЦ)
- 52.Завдання регіонального процесингового центру (РПЦ)
- 53.Функції банківського процесингового центру (БПЦ)
- 54.Функції емітента
- 55.Функції еквайра
- 56.Нормативна база НСМЕП
- 57.Організаційна структура НСМЕП
- 58.Апаратно-програмний комплекс (АПК) НСМЕП
- 59.Склад НСМЕП
- 60.Завдання головного процесингового центру (ГПЦ)
- 61.Завдання регіонального процесингового центру (РПЦ)
- 62.Функції банківського процесингового центру (БПЦ)
- 63.Функції емітента
- 64.Функції еквайра
- 65.Нормативна база НСМЕП
- 66.Розрахункові операції в системі Фед Уайр
- 67.Загальні відомості та учасники системи ЧПС
- 68.Технологія здійснення розрахунків через систему ЧПС
- 69.Розрахункові операції в системі SIC
- 70.Загальні відомості та учасники системи SIC
- 71.Технологія здійснення розрахунків через систему SIC
- 72.Призначення China UnionPay як міжнародної платіжної системи
- 73.Умови роботи China UnionPay в Україні.
- 74.Платіжні системи закритого типу
- 75.Платіжні системи другого покоління
- 76.Електронний платіжний документ
- 77.Умови ефективного функціонування світової фінансової системи.
- 78.Ризики функціонування платіжних систем
- 79.Що таке електронна комерція
- 80.Які головні функції електронної комерції
- 81.Які документи відносять про правового регулювання електронної комерції.
82. Роль електронних грошей
83. Характеристика ринку використання електронних грошей
84. Електронні гроші на програмній основі
85. Інтернет як комерційна індустрія
86. Функції електронної комерції
87. Електронний бізнес
88. Правове регулювання електронної комерції
89. Перспективи розвитку електронної комерції.
- 90.Правові документи що регулюють в Україні інформаційні технології
- 91.Міжнародна електронна система SWIFT
92. Міжнародна електронна система TARGET
- 93.Міжнародна електронна система TOPAZ

- 94. Міжнародна електронна система INTERNET
- 95. Європейська міжнародна асоціація
- 96. Електронні гроші

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

Базова:

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : Підручник / С. Я. Боринець. – К. : Знання, 2004. – 409 с.
2. Васенко В. К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібн. / В. К. Васенко. – К. : Знання - Прес, 2004. – 215 с.
3. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посібн. для студ. вищ. закладів освіти / Л. А. Віднійчук-Вірван. – Львів : Магнолія, 2007. – 211 с.
4. Губарева І. О. Міжнародні розрахунки і валютні операції : конспект лекцій / І. О. Губарева, Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 126 с.
5. Електронна комерція: навчальний посібник / Береза А. М., Козак І. А., Левченко Ф. А., Гужва В. М., Трохименко В. С. – К. : КНЕУ, 2003.
6. Корецька Н. І. Платіжні системи: в схемах і таблицях : навч. посібн. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. – 302 с
7. Пиріг С. О. Платіжні системи. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с
8. Платіжні системи: навч. посіб. / О. Д. Вовчак, Г. Є. Шпаргало, Т. Я. Андрейків. К. : Знання, 2008. 341 с
9. Платіжні системи: навч. посібник для студентів вищ. закладів освіти / В. А. Ющенко, А. С. Савченко, С. Л. Цокол, І. М. Новак, В. П. Страхарчук. – К.: Либідь, 1998. – 416 с
10. Пономаренко Л. А., Филатов В. О. Електронна комерція. Підручник / За ред. Мазаракі А. А. – К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2002.
11. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках: Посібник. — К.: Вид. центр “Академія”, 2002. — 376 с
12. Чайковський Я. І. Платіжні системи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 210 с

Допоміжна

13. Балакіна Ю. Оверсайт платіжних систем: сутність і напрями впровадження в Україні / Ю. Балакіна // Вісник НБУ. – 2014. – № 7. – С. 44–50.

14. Балакіна Ю. Імплементация міжнародних стандартів у законодавство України щодо нагляду (оверсайта) платіжних систем та систем розрахунків / Ю. Балакіна // Вісник НБУ. – 2013. – № 12. – С. 35–41.
15. Вишивана Б. М. Оверсайт платіжно-розрахункових систем: теоретичні аспекти та механізм реалізації в Україні / Б. М. Вишивана, О. М. Терешко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 11. - С. 216-222.
16. Волохата В.Є. Функціонування платіжних систем України на сучасному етапі їх розвитку / Волохата В.Є., Чубенко А.А. // Матеріали журналу «Молодий вчений». – 2014 – № 7(10). – С. 63-67. 40. Калмикова О. М. Функціонування платіжної системи України та стратегія її розвитку / О. М. Калмикова, Р. П. Лісна // Молодий вчений. - 2015. - № 1(1). - С. 100-103
17. Кравчук В. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання. Аналітичний звіт / В. Кравчук, О. Прем'єрова. – К. : АДЕ Ф-Україна, 2012. – 60 с
18. В. Коломієць. Міжнародні інформаційні системи. ВПЦ "Київський університет". -2001. с.408-432.
19. Макарова М. В. Платіжні системи в Інтернет як механізм підтримки електронної комерції // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем. Зб. наук. праць. Вип. 6. – К. : МННЦ ІТіС НАНУ та МОНУ, 2003.
20. Махаєва О. Основні інфраструктури сучасного фінансового ринку та міжнародні стандарти їх оверсайта / О. Махаєва // Вісник НБУ. – 2013. – № 7. – С. 18–24.
21. Махаєва О. Оверсайт як функція центрального банку та концепція його введення в Україні / О. Махаєва // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 18–22
22. Науменкова С. Регулирование денежного обращения на основе использования методов и инструментов денежно-кредитной политики / С. Науменкова, С. Мищенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2013. – Вип. 6(147). – С. 66–71.
23. Пиріг С.О. Аналіз карткового ринку України: перспективи розвитку / С.О. Пиріг // Економічний форум. –2013. – № 3. – С. 190–196.
24. Степанік А. Оцінювання ринку банківських платіжних карток в Україні та перспективи його розвитку /А. Степанік // Ринок цінних паперів України. – 2014. – №№ 11–12. – С. 75–89.
25. Плісак Т.О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості, показники розвитку / Т.О. Плісак, Л.О. Нетребчук // Вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – Випуск 4. – С. 312 – 318
26. Погореленко Н. П. Сучасний стан та перспективи розвитку платіжної системи України / Н. П. Погореленко, К. С. Тертична // Молодий вчений. - 2015. - № 1(2). - С. 41-44
27. Рибак А. Платіжні системи мережі Інтернет // Податкове планування. – 2004. – № 3.

28. Чайковський Я. І. Платіжні системи: Навч. посіб. — Тернопіль: Карт-бланш, 2006. — 210 с
29. Чернадчук Т. О. Правові засади організації та інформаційної безпеки платіжних систем: окремі питання / Т. О. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2014. - № 1. - С. 66-70.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

30. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254>
31. Закон України «Про Національний банк України» № 679-XIV від 20.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
32. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
33. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
34. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.03 № 852-IV [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
35. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 28.11.02 № 249-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/>
36. Постанова НБУ «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів» від 5.11.2014 р. № 507. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=11879692>
37. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.01 № 2373-III [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>
38. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04/para23>
39. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>
40. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06>
41. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0400500-15>

42. Концепція поширення безготівкових розрахунків з використанням спеціальних платіжних засобів. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/38351655>
43. Концепція запровадження нагляду (оверсайта) за платіжними системами в Україні: Постанова Правління НБУ № 426 від 15.09.2010 р. : [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0426500-10>
44. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0441-05>
45. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0174-03>
46. Положення про забезпечення безперервного функціонування інформаційних систем Національного банку України та банків України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0857-04>
47. Положення про функціонування інформаційних систем Національного банку України та банків в особливий період. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0618-04>
48. Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури: затверджено постановою Правління НБУ від 04.02.2014 № 43
49. Правила Національної системи масових електронних платежів. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0025-05>
50. Правила організації захисту електронних банківських документів Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-07>
51. Програма забезпечення безпеки клієнтів в платіжній системі СВІФТ. Електронний ресурс.- Доступний з: <https://www.pwc.ru/ru/publications/SWIFT-CSP-RUS.pdf>
52. Сенищ П.М. Світовий досвід і перспективи розвитку електронних грошей в Україні / П.М. Сенищ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=70690>
53. Implementation monitoring of PFMI – Level 1 assessment report / The Committee on Payment and Settlement Systems and Board of the International Organization of Securities Commissions. – 2013. – August. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org/publ/cpss111.Pdf>
54. Payment, clearing and settlement systems in France. CPSS – Red Book, 2012. P. 137–158. URL : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bis.org/cpmi/publ/d105_fr.pdf

Міжнародні видання:

55. Кочергин Д.А. Электронные деньги: учебник. — М.: Изд-во Маркет ДС; Центр исследований платежных систем и расчетов (ЦИПСиР), 2011. — 424 с.
56. Панина Д.С. Роль государства в становлении и развитии платежной карточной индустрии/ Д.С. Панина// Вестник ОГУ. – 2014.- № 14 (175). – С.315-318.
57. Рыбников А. М. Платежные системы: учебное пособие / А. М. Рыбников. – Симферополь : ТНУ, 2011. – 228 с.
58. Хоменко Е.Г. Платежные системы как элементы национальной платежной системы России и их классификация / Е.Г.Хоменко// Вектор юридической науки. – 2017. - № 1. – С.122-135.
59. A Glossary of Terms Used in Payments and Settlement Systems. // The Committee on Payments and Market Infrastructures. BIS, 2014. — September (Updated).
60. Central bank oversight of payment and settlement systems / Bank for International Settlements. – CPSS Publications № 68. – Basel: BIS, 2005. – 61 p.
61. Core Principles for Systemically Important Payment Systems // Committee on Payment and Settlement Systems. BIS, 2011. — January.
62. Digital currencies // The Committee on Payments and Market Infrastructures. BIS, 2015. — November. — 24 p.
63. E-commerce in Japan // Sybase magazine. Winter 2001. pp.11-13.
64. General Guidance for National Payment System Development // Committee on Payment and Settlement Systems. BIS, 2006. — January. — p.p.70-75.
65. Kokkola T. The Payment System // Payments, Securities and Derivatives, and the Role of the Eurosystem, ECB, 2010.
66. Opinion on «Virtual Currencies» // European Banking Authority. — 4 July 2014. — 46 p. (Retrieved 8 July 2014).
67. Principles for financial market infrastructures / The Committee on Payment and Settlement Systems and Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions. – 2012. – April. – 182 p
68. Policy Issues for Central Banks in Retail Payments // Committee on Payment and Settlement Systems. BIS, 2003. — March.
69. Prosperity. The U.S. Government Working Group On E-commerce. 3rd Annual Report. -2000.